

2650
1715

Sb. 2320.

72

Solna vármegye

Körponti járás

Báta (1877) jegyzőség

Közigazgatási tájékoztató lap

Báta

nagy (1877) község közérdekű viszonyairól.

I. A község általános leírása.

A) A község történeti leírása.

1. A község keletkezésére, fejlődésére, esetleg elpusztulására és újra felépülésére vonatkozó adatok. A község a múltban melyik vármegyéhez tartozott és onnan mikor kebelezetett át? Volt-e és mi a korábbi vagy történeti neve, hivatalos nevén kívül más használatos neve, esetleg mi a nemzetiségi neve? Település esetén kik és honnan jöttek a községbe?

2. Területváltozások, határrész (puszta) átcsatolások; községegyesítés, beolvadás vagy kiválás történt-e 1871. óta, mikor és mely körülmények között? (A vonatkozó hivatalos adatok, rendelet száma, közlendők.)

Köztudomás szerint minő elpusztult falvak feküdtek egykor a község határán. (Rendszerint a dülő-nevek vagy a községbe olvadt puszták neve alapján.)

3. A község jellege 1848 előtt a telekkönyvi- és urbéri adatok szerint (város, mezőváros, szabad vagy urbéres község stb.)

4. A község jellege 1871. után. E tekintetben voltak-e szervezeti változások (átalakulás, visszafejlődés).

5. Anyakönyvi szervezeti változások. A község melyik területhez tartozott, mikor történt a változás és mely rendelet alapján (az anyakönyvi feljegyzések szerint).

6. Vannak-e a község életében és szervezetében eredeti és különös (máshol nem található) intézmények, említésreméltó események, leletek? (a köztudomás vagy monografiák szerint).

L. benti külön melléklet.

mezőváros

nagyhársó, szervezeti változás nélkül

Báta volt mindig.

Az 1. ponthoz írt külön mellékletben benti foglaltatik.

B) A község földrajzi leírása.

1. A község (falu) és határának fekvése szomszéd falvaknak és távolságuknak megjelölésével).

A község határa síkság, dombos vagy hegyes dék, erdős vidék-e?

A község magaslatai és vizei (folyó, patak, tó, tógyobb mocsarak).

2. A község területének nagysága:

Művelési ágak szerint:

Északon: Tolnai vármegye Alsónyíri község 14-10 km.
 Északnyugat }
 és nyugat } " Batacsik " 12 - "
 Dél-en: Baranya vármegye: Dunamező " 4 - "
 Nyugat-en: Pest megyei: Szerecsen " 7 - "
 és Bácskányi " 17 - "
 A község déli határa: dombos; szántó és szőlő.
 " északi " : sík; rét, erdő, szántó, víz és mocsár.
 folyóvizei: a Duna, Sárvíz, Tisza és Lánka patak.
 Legmagasabb dombja a Látóhegy 174 méter magas.
 10.2.18. kat. hold (birtokívek adatai alapján).
 5321 k. hold szántó, 1816 k. hold rét (kaszáló),
 319 k. hold szőlő (beültetett), 324 k. hold
 legelő, 1141 k. hold erdő, 37 k. hold
 nádas, 1123 k. hold terméketlen (ut, szikla, homok,
 mocsár, kőbánya).

nem tartoznak.

nincsenek.

nincsenek.

3. Tartoznak-e a községhez öndílló puszták gy havasok (külön kataszteri részlet alatt felvett ületek) és mi a nevük?

Vannak-e a község határával össze nem függő tárrészek, hol, mely név alatt és mekkora a területük?

4. Vannak-e a békekötés folytán elszakított részek és ideiglenesen a község hatósága alá helyezett idegen tárrészek, melyik községből valók és mely területük (kataszteri, esetleg más adatok alapján)?

A község vázlatos térképe csatolva db
 nincs csatolva.

C) A község népességi viszonyai.

1. Mennyi a község lakossága?

A lakosság megoszlása, vallás szerint:

nemzetiség szerint:

1920 évi népszámlálás: 3750 lélek.
 3291 r. kath., g. kath., 442 ref.,
 2 ág. h. ev., 13 izr., 2 egyéb
 3726 magyar, 24 német, tót,
 rutén, oláh, horvát,
 egyéb.

2. A lakosság elhelyezkedése általánosságban, területen, tanyákon vagy felváltva; lélekszám szerint megjelölve).

Vannak-e népesebb lakott helyek, telepek; a utól milyen távol és mennyi a lélekszámuk?

3. A népesség zömének foglalkozása (földművelés, ipar, bányászat, földművelési vagy ipari pszám-kereset stb.).

4. Hány ház és hány lakásrész van a községben a házadózási adatok szerint, külön feltüntetve egyes pusztákat, különálló vagy odaosztott területeket.

A községben levő állami és más középületek.

Bata község 954 ház, 1639 lakos.
 Fűrésztelep 3 km. 24 lélek
 Fűrésztelep 3. " 24 "
 földművelés.
 Bata község 954 ház, 1639 lakos.
 Fűrésztelep és pászta 19 ház, 41 lakos.
 A községben, állami épület nincs, a község tulajdona:
 a község háza, rendőrlaktanya, 2 ovoda, 2 gyűjtőház.
 Állami kath. hitközségi: 1 templom, 1 paplak, 3 iskola.
 - 2 ref. " : 1 templom, 1 paplak, 1 iskola.

D) Szociális igazgatás.

8. Körorvos székhelye és annak távolsága:

Saját orvos van km.

Hány magánorvos lakik a községben:

nem lakik magánorvos a községben

Községi bábák száma:

2.

Körbába lakóhelye és annak távolsága:

..... km.

Okleveles magánbábák száma:

magánbába nincs

Legközelebbi gyógyszerár hol van és milyen távol?

Dunaszekcső 4 km. Bátaszék 12 km.

Legközelebbi közkórház hol van és milyen távol?

Szekszárd 30 km.

Van-e szegényház vagy más jóléti intézmény?

nincs Van nincs szegényház Nincs.

(Árvaház, gyermekmenhely telep)

9. A gondozott szegények száma:

..... intézeti ápolásban, magán ápolásban.

Elhagyott gyermekek száma?

4 gyermek.

10. Milyen a község ivóvíze?

a község legnagyobb részében rossz

Van-e ártézi kutja vagy vízvezetéke?

nincs fúrás megkísérelve, de a sikertelen állapot miatt felhagyta. A község felső részében kútvíz jó, felső víz jó.

Kutviz, folyóvíz, egészséges, ártalmatlan, jó.

Van-e csatornázása?

csatornázás nincs.

11. Korcsmák és vendéglők száma?

11 korcsma, 1 vendéglő, kávéház.

Van-e szálloda, fogadó és hány?

egy vendéglő, 2 vendég próbával.

Van-e községben közfürdő?

közfürdő nincs, a víz a Dunában fürdik.

12. Van-e a község határában gyógyfürdő, üdülő vagy nyaraló-telep és milyen távolságra?

nincs.

A fürdőtelep gyógyfürdővé van-e nyilvánítva?

nincs.

E) Törvénykezési beosztás.

13. Kír. törvényszék székhelye és távolsága:

Szekszárd 30 km.

Kír. járásbírószék székhelye és távolsága?

Szekszárd 30 km.

F) Pénzügyi beosztás.

14. Kír. pénzügyigazgatóság székhelye és távolsága:

Szekszárd 30 km.

Kír. adóhivatal székhelye és távolsága:

Szekszárd 30 km.

Kír. pénzügyi szakasz, vámors, vámőrségi irodalmi, székhelye és távolsága:

Pénzügyi szakasz Bátaszék 12 km.

Kataszteri felmérési felügyelőszék székhelye és távolsága:

Lics 66 km.

III. Közművelődési viszonyok.

A) Közoktatásügy.

1. Hány és milyen jellegű és fokozatu népiskola van a községben, (megjelölve a tantermek és tanerők számát: állami, közs., felekezeti isk., elemi, felsőbb népisk., polgári iskola stb.)
2. Középiskolák vagy más szakiskolák (iparostanociskola, gimn., reálgimn., reál iskola stb.) Azok jellege, tantermek és a tanerők száma:
3. Óvodák jellege, száma és tanereje: Nyári menedékház van-e?
4. Testnevelés szervezete. Levente egyesületek:
5. Ktr. tanfelügyelőség székhelye és annak távolsága:

Van 3 r. kath. elemi népiskola, 5 tanteremmel, 11 tanár, az itoldit, állami beállításra nincs.
 Van 1. ref. elemi népiskola, 1 tanteremmel, 1 tanár
 Van 1. községi "

nincsenek

Van 2. állami ovoda, 2 tanárval, illetve ovónival
 nyári menedékház nincs.

Van Levente egyesület 6. oktattival.

Iskolaház távolsága 30 km.

B) Vallásügy.

6. Vannak-e a községben anyaegyházak és milyenek? Ha a község fiókegyházat alkot, hol van az anyaegyház és mily távol (bevett és elismert felekezetek szerint sorolandó fel.) A községbeli egyházak melyik püspökséghez, illetőleg egyházkerülethez tartoznak:

Izraelita anyakönyvi kerület székhelye és távolsága:

7. Van-e a községnek kegyuri joga, vagy Canonica visitation alapuló, vagy a hívők helyett átvállalt kötelezettsége és mily teherrel jár?

8. Az egyházi adózás rendszere. Felekezetek szerint: (párbér és egyénenként időről-időre kivetett adó stb.)

Milyen egyházi szervezetek vannak még a községben? (Bevett és elismert felekezetek szerint.)

9. Van-e r. kath. egyháztanács? Esetleg az egyházközség ügyeit az iskolaszék vagy a képviselőtestület intézi-e.

Van r. kath. anyaegyház, Pécsi püspökséghez tartozik
 Van ref. egyház község, Dunamelléki egyházkerület,
 egyházközséghez tartozik.

Van, van fiókegyház, káptalani körlet is van
 káptalan tartozik, távolság 12 km.

A községnek van kegyuri joga, van a hívők helyett
 vállalt kötelezettsége nincs.

A r. kath. egyháznál egyházi adó párbérről 50 arany
 eskolaadói az egyházi adó 17 %-a, párbér párbér
 idő szerint 50.000 Ft.

A ref. egyháznál fejérenként párbér is bevett, utáni adó
 A zsidóknál 5 családtag felett kb. aranykoronát,
 más egyházi szervezet nincs.

A r. kath. egyházközség ügyeit az iskolaszék intézi.

C) Kulturális intézmények.

10. Muzeum, könyvtár vagy hasonló intézmény?

nincsen.

11. Műemlék, természeti emlékszóbor, honvédemlék vagy elesett hősök emléke?

nincsen.

12. Van-e állandó vagy időszakos színház, műkedvelő előadások stb. Mozgóképek.

Van, állandó, van időszakos színház, nincs, a
 előadás évente több is tartatik.

Kulturális egyesületek.

nincsenek.

13. Gazdakör, kaszinó, dalosegylet, munkás-egylet, egyéb kulturális egyesületek. (névszerint felsorolva.)

nincsen semmiféle egyesület.

IV. Forgalmi és gazdasági viszonyok és igazgatás.

A) Közlekedésügy.

1. A község forgalmi helyzete. Fő közlekedési útja (országút, megyei út, annak elnevezése, és a községtől való távolsága). A községében fekvő hidak, kompok, révek stb.

2. Vasúti összeköttetése, fő- vagy mellék-út, van-e vasúti állomása, mi az elnevezése, állóhelye, marha és egyéb rakodóhelye? Ipari vasutak. Közúti vasutak.

Hajóösszeköttetés, a község mentén vagy milyen távolságra, melyik folyón, hol a hajóállomás?

Van-e posta, távirta, távbeszélő állomása?

3. Melyik községi közlekedési útvonalhoz tartozik a község?

Községi (közúti) utak hossza?

Van-e kövezet-vámszedési joga.

B) Földművelésügy.

4. Birtokviszonyok. Nagybirtokok (1000 hold fölül) száma és terjedelme tulajdonosok szerint. Középbirtokok száma és terjedelme. (100-1000 hold) Kis és törpebirtokok átlagos kiterjedése. A község gazdasági jellege a lakosság zömének foglalkozása szerint:

5. Művelési rendszer. Van-e nyomásos gazdálkodás. Szervezve van-e a birtokossági tanács?

Van-e közös legelő? Hány és milyen terjedelmű?

Van-e külön szervezete (legeltetési társulat)?

Van-e legelő-rendtartás?

Van-e közös erdő? Van-e szervezete?

Erdőgondnokság székhelye és annak távolsága.

Van-e hegyközség, hány és milyen terjedelmű, vezetése szerint) és melyik borvidékhez tartozik?

6. Van-e községi faiskola, milyen terjedelmű?

Be van-e ültetve?

Bátát, a községtől 1 km-re fekvő Bándapát - Borsáros állami szőlővel köves úttal köti össze.

A helyi Duna ágon keresztül van betonhidja, amelyen át Baja és Bácska közelíthető meg.

A járvíz és Tóze folyón keresztül felhídják.

A helyi Duna, a forgalmat komppal bonyolítja le.

A Tóze - Batacsári helyi vasúti vonalon van állomás Batacsári néven, rakodó helyül, távolság 7-35 km. Batacsári vasútállomás 14 km. a Baja - Batacsári vonalon Tóze helyi állomás távolság 14 km.

Hajóállomás Dunaaszeri 4.5 km. a Duna mentén.

Posta van, távirta nincsen, távbeszélő állomás Batacsári, ahonnan csak a község községére van bevezetve, telefon nincsen Batacsári 22.

Bátát az állami vasúttal összekötő útvonalhoz.

..... 49 km.

igen — Nem.

Van 1. nagybirtok, 1000 hold, tulajdonos a Peresicsi család alapítvány.

Középbirtok nincsen.

Kis és törpe birtok 4-26 holdig, 2 kisbirtok 40 holdig.

mező- vagy erdőgazdaság, szőlőművelés, kertészet stb.

nyomásos gazdálkodás nincsen, a birtokossági tanács szervezete nincsen.

nincsen.

nincsen.

nincsen.

Van, szervezete van.

székhely 300 km.

nincsen

Van, 1364 m² terület

be van ültetve.

7. Vizrendező és hasznosító társulat. Annak székhelye. Vannak-e vízhasználatok (malom stb. vagy más ármentesítő intézmények és milyen)?

Az illetékes kultur- vagy folyammérnökség székhelye:

8. Állattenyésztési viszonyok. Állatok száma: a tenyészállatok száma,

uralkodó tenyésztési irány:

Kórállatorvos székhelye és annak távolsága.

Ipar és kereskedelem.

9. A község állandó piaca hol van? (helyben vagy mely községben, milyen távol).

Hova gravitál a község?

Vannak-e a községben vásárok, országos, heti vásárok, hányszor és milyen (kirakó, állatvásár, stb). Kié a vásártartás joga?

Mérték- és hordó-hitelesítő hivatal székhelye:

10. A községbeli kereskedések száma és jellege.

Hitel és pénzüintézetek száma és alaptőkéje (felsorolva).

Szövetkezetek száma és jellege (névszerint).

Iparosok szakma és foglalkozási ágak szerint.

Van-e a községben ipartestület?

11. Gyárak, ipartelepek és azok átlagos nagysága (hajtóerő és munkáslétszám szerint felsorolva).

Az illetékes iparfelügyelőség székhelye és távolsága:

Ker. munkásbiztosító pénztár székhelye és távolsága:

12. Magánkezelésben álló közművek:

Közvilágítás, jéggyár stb.

13. Bányák száma és jellege.

Állandó bányatüzem nagysága, hajtóerő és munkáslétszám szerint.

14. Háziipar és annak jellege.

Vann, a Szekszárd - Baitai ármentesítő és baltai szab. társulatnak szivattyú telepe.

folyammérnökség Baján 16 km.

1095 ló, 1236 szarvasmarha,

1663 sertés, 483 juh

a szarvasmarhánál Bonyhádi táj fogta, a többi jórészt vagy Batastérek 13 km.

Baján 16 km. Batastérek 12 km, Darnaszéken 4-5 km

Baján is Batastérekre.

Állat és kirakóvásár van hetente, május 4 és okt. 15- di nyugáton foglaló két hétig. Heti vásár minden. Vásár a község.

Szekszárd 30 km.

10. Kereskedés

nincsen.

Vann egy Hangya fogó és értékesítő szövetkezet.

cipész, kovács, bográn, asztalos, kőműves.

ipartestület nincsen.

gyár nincsen, ipartelep egy van, a Föld István féle gőzmalom, 16. lőerőgép, 2 munkás.

Likaszphérvár 127 km.

Szekszárd 30 km.

nincsenek.

nincsenek.

csak házi szükségletre kender és lenfonál és szövő, kőszövő.

V. Községi vagyon és háztartás.

1. A község tulajdonát képező középületek és yiségek száma.

Hivatalos célokot szolgáló épületek (jegyzői, osi, tanítói lakás: a házak, a lakások és azok részeinek száma).

A körjegyzői, körorvosi lakás, a székhely rség vagy a községek közös tulajdona-e (csak khely községben tölthető ki)?

Körjegyzői lakás : 10. helyiséggel.
 Községi lakás : 5. szobával
 II. jegyzői " : 3. "
 Községi lakóháza : 5. "
 2. szoba : 2-2 "
 1. tanítói lakás : 2 "
 2. szoba : 2-2 "

2. A község tulajdonát alkotó ingatlan vagyon

145 kat. hold szántó és rét,
 2 legelő, 69 kat. hold erdő,
 egyéb 175 k. hold

Mennyit kezel házilag, haszonbérileg, kisha- mbérletben?

háziilag 5 k. hold szántó, 20 k. hold rét, 69 k. hold erdő.
 1 holdas haszonbérlet adva van 120 k. hold szántó.

Jegyzők és alkalmazottak földjavadalma (az isok szer. nt felsorolva). Mily kiterjedésű.

Jegyzői javadalma: 14 k. hold szántó, 1040 sz. kert, 1 k. 730 sz. rét
 II. jegyzői " : 1 k. 500 sz. " 349 " " —
 " " : 1 k. 1300 sz. " — " —

Melyek a lakosság hasznára szolgáló ingat- ok (legelő, erdő, kavics, homokbánya stb.)

145 kat. hold erdőterület az erdőbirtokosság tulajdona.

Községi közüzemek (a község tulajdonában) ágitó és vízművek stb.

nincsenek.

3. Egyéb vagyon és értékek. Hasznos jogok. zségi takarékpénztár. Községi korsma stb.

várantársági jog, hidvámoradési jog, vadászati jog, engedélyzés stb. Duna-i vízjog.

4. A községre kivetett egyenes adók összege:

Földadó 23144 K. 73 f. Házadó 7466 K
 90 f. Ált. kereseti adó 3740 K 40 f. Tár- sulati adó 100 K 90 f. Vagyon- és jöv. adó 3030 K — f.

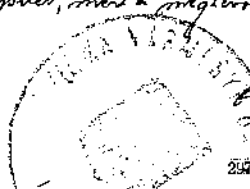
5. Fel nem sorolt más községi és közjöv- lmek.

bor és húsfigyelési adó.

VI. Mily feladatok megoldása volna a legszükségesebb a községben?

1. Egyszerűen ivóvízzel való ellátás céljából mely formán kint létesítésével kapcsolatos vizionáltak.
2. Több országgyűlési és országgyűlési Polna és Baranya országgyűlési levél " összehasonlása végett egy helyen 3 1/2 km. hosszú vízvezeték építését a községben egy Duna-i közeli és gyalgójai hid létesítését, vagy legalább is közp. járattal, és az állomás létesítését.
3. Bátorfőre - Buda - Duna-árterületi - Mókás között vasút vonal létesítés.
4. Villamosvilágítás általában ipari célokra is villamosberendezés.
5. Valamely kulturális egyesület létesítés és ezzel kapcsolatos termény-értékesítés szövetkezet megalapítása.
6. Legnagyobb helyben köröskút, templom, paplak építés, és az a megteremtés a községben az országgyűlési feladat.

A község pecsétjének lenyomata.

Községi (1925) jegyző.

A. A község történeti leírása.

A község felkészenül fogva, más, a legcélszerűbb időben igen alkalmas egy-egy városi elem megismerésében, mint a vidékünk, egy város és idői, és emberai által lakott hely volt. Városi és városi hívek szolgálatát, az is embernek a halat, erdei, és vadat, mely világot pedig kívánom, alkalmasnak voltak, az ellenes stíli bejegyzése, dombozása, és vidékessége. -

Az is ember nyomait bizonyítja, a földtől stílikerült lelet, melyeknek legnagyobb része a székelyi városunkba került.

A rómaiak korában Arciane néven szerepelt (S. Bon. Vio.) határain keleti felé volt a Budapest - köréi, mint alapját képezte Aquincumra is.

Máta nevét - Haász Mihály székelyi püspök szerint - Baktól a városi emlékek, a rómaiakal szemben álló hívek szerintől kapta.

Megjegyzet - Kovács Mladár városi felújítások szerint bizonyíték képezték.

Az itt lakó püspökök megteremtésére alapította Szt. László király, a határ bencés apátokat (S. Fűzős - leírás. Monasteriologia: I. 228 oldal. III. Benedek pápa bullája. 1337. évi.)

A község további történeti feljegyzésében egy az apátok történetével, mely rendszeres munkát a foglaltat fennmaradásra szerint megmés, addig kapott adatok körül körülm, az alábbiakat.

A határ apátok, más néven Szt. Vio, apátok igen ismert és látogatott hely volt, a városi hívek megelégedésére időben. A szerzetes apátok nevét az itt történt események, mely szerint, a városi páp körében, az ott lakóknak Krisztus vére látszott. Ezon okból, állítólag Terenciánus névvel el. A kegyhely igen sok is, de az a nyilvánvalóan kapott Mátya királytól, Korvin Jánosától, Beatrix királynémtól. -

Szara János főúr (comes). Harcok spatári vérséggel foglaltat megismerésében, foglaltat súlyos károsítást, adja kiadást, a szerzetes helyek.

1403-ban Pá. Bonifác pápa, apátok Mátya városi bencés le-

viszta most sem, most a háború költségei minden körülmények között megfizetni nem tudták.

1728-ban Kollonics Györgynek hívei bírók a bírói apát, aki új templomokat építtet (a mai templom). Ennek határával a pommerscher főapát Mária Teréz királyné íromtárába, de ártatlanul, azaz, hogy az apát a jászoktól vesztés alatt álló Teréz királyné Akadémiaának adományoztatott.

1784-ben II. József császár utódi, a jászoktól, az Akadémia, a bírói, apátok javadalmaiból 16000 forintot nemcsak újak építendőjára fordítani engedte. Később íromtárába, a Teréz királyné Akadémia tulajdona lesz, ma is, az.

Bírói város apátjainak magyellkéségeiből más végzet mentes volt, a kézi és egyéb munkálatok, az.

A kézi és egyéb munkálatok, a kézi és egyéb munkálatok legvégül 1809 márc. 18-án íromtárába, Bírói városban Legyűzőkinyire "Szabi illikály" nevű kőművesmesterek, Berényi György kőműves mesterek irányításában.

Terület változások.

Terület változás 1871 óta nem történt.

A kézi és egyéb munkálatok más falvak nem, állattak, a kézi és egyéb munkálatok telepítették. Ezen volt a Faluhely néven ismert rét, ma cigánytelep, hon-
nat, a Duna, aradatok miatt, a völgyekbe telepített a nép, továbbá a Ban. Uti-
sitáiban feljegyzett, adatok szerint 1827 május 18-án a vármegye megam-
nok, a vizáradás folytán vesztés alatt álló házak lakóit kitaláltatta is a helyek
kézi telepítette.

Melléklet a Kővárosi Kéz- és Értelmiségi Szakszervezet lapjához.

Bírói 1925. évi 9.